

SVEUČILIŠTE U ZADRU
ODJEL ZA GEOGRAFIJU

UPUTE ZA PISANJE SEMINARSKIH RADOVA
za studente preddiplomskih studija geografije na Sveučilištu u Zadru

Zadar, 2015.

A) OPĆE UPUTE ZA PISANJE SEMINARSKIH RADOVA

Struktura rada

Naslovnica

Sadržaj

1. Uvod

2. Obrada teme rada s raspravom

3. Zaključak

4. Izvori

5. Literatura

Naslovnica

SVEUČILIŠTE U ZADRU
Odjel za geografiju

Seminarski rad
(Naslov rada)

Student:

.....

Nastavnik:

.....

Zadar, 2015.

Sadržaj

- ❖ Na posebnoj stranici daje se sadržaj seminarskog rada s oznakom stranice na kojoj počinje pojedino poglavlje (i potpoglavlja)
- ❖ Preporuča se korištenje opcije "Index and Tables" → "Table of Contents" od početka pisanja rada
- ❖ Korištenjem naveden opcije vrlo lako se može kontrolirati cijeli tekst, a svaka promjena stranice nekog naslova bilježi se automatski nakon naredbe "Update".

1. Uvod

- ❖ U uvodu se daju osnovne napomene u vezi s radom, primjerice stručni i znanstveni okvir obrađene teme.
- ❖ Nije potrebno započinjati uvod s opširnim izlaganjem (*Ab ovo*) već ukazati na osnovne pojmove i procese
- ❖ Ukratko se opisuje tema rada bez isticanja zaključaka.
- ❖ Tekst uvoda ne bi trebao biti dulji od 1,5 kartice teksta.
- ❖ U ovom poglavlju se **obvezno** trebaju navesti:
 - objekt istraživanja
 - cilj istraživanja
 - metodologiju istraživanja.
- ❖ Potrebno je jasno istaknuti objekt istraživanja (primjerice društveno-geografska preobrazba otoka Šolte i sl.)
- ❖ U ovom poglavlju ističe se cilj (ili ciljevi) istraživanja. On u radu treba biti ostvaren. Nije poželjno postavljati pretjerano visoke ciljeve koji se, unatoč željama, neće moći dosegnuti
- ❖ Uz osnovne metode istraživanja ističu se problemi na koje se nailazi prilikom istraživanja.
- ❖ Temeljne metode istraživanja, koje ćete najvjerojatnije koristiti u radu, i koje bi trebale biti spomenute u uvodu jesu:
 - metoda kompilacije na temelju proučavanja postojeće literature o temi rada; **treba pripaziti da kompilacija ne bude jedina ili prevladavajuća metoda i da rad ne bude u cijelosti ili u pojedinim dijelovima rezultat plagijata! Plagijat je jedan od najgorih oblika akademskog nepoštenja i sramotan čin protivan akademskoj čestitosti.**
 - prikupljanje i obrada (analiza) karatografskih izvora geografskih podataka, ponajprije geografskih i pomorskih karata
 - analiza statističkih podataka (demografske statistike, gospodarske statistike, statistike o prometu pojedinih luka, meteorološke statistike i dr.)
 - terenski rad (mjerjenje, kartiranje, fotografiranje, deskripcija pojava i procesa uočljivih u prostoru)
 - anketiranje (anketiranje putem zatvorenih i otvorenih pitanja)
 - metoda intervjuja
 - usporedna analiza svih gore navedenih izvora geografskih podataka zbog usuglašavanja i donošenja relevantnih zaključaka
 - sveobuhvatna sinteza proučene građe – proučavanje prostornih struktura i procesa i međuodnosa bez izrazitog raslojavanja na pojedine teme
 - izrada dijagrama, kartodijagrama i kartograma, izrada tematskih karata

- metoda indukcije (razmatranje neke teme od pojedinačnoga prema općenitom; na temelju različitih podataka vezanih uz pojedinačne elemente neke strukture donose se zaključci o općim obilježjima cijele strukture; npr. na temelju analize prometa u pojedinim lukama neke države donose se zaključci o općim značajkama pomorskih aktivnosti u svim lukama te države)
- metoda dedukcije (razmatranje neke teme od općeg prema pojedinačnom)
- ❖ Osim korištenih metoda u ovom se poglavlju ističu i problemi na koje se nailazilo tijekom istraživanja (problemi korelacije podataka, pouzdanosti podataka, nedostatka podataka i sl.)

2. Obrada teme rada s raspravom

- ❖ Glavno poglavlje seminarskog rada koje ukazuje na stupanj ovladavanja temeljnim geografskim znanjima te sposobnostima **vlastitoga** stručnog i znanstvenog **istraživanja i izražavanja**
- ❖ Poglavlje najčešće ima naslov identičan naslovu seminarskog rada
- ❖ Poglavlje je strukturirano u više potpoglavlja (prema potrebi) koja čine zasebne istraživačke cjeline
- ❖ Poželjno je da se tekst izlaganja "prelijeva" iz potpoglavlja u potpoglavlje, tj. da nema oštih lomova unutar teksta glavnog poglavlja rada

Referiranje u glavnom poglavlju seminara

- ❖ Tekst je dobro potkrijepiti s originalnim (vlastitim) grafičkim priložima i tablicama, a u krajnjem slučaju koristiti čitljive reprodukcije (fotokopirane ili skenirane) pažljivo odabranih originala
- ❖ Kada se koriste tuđe karte, dijagrami, tablice i dr. obavezno je i nadasve potrebno navesti izvor
- ❖ Iza svake tvrdnje ili zaključka kojih vi niste autor **potrebno je navesti referencu**, tj. bibliografsku jedinicu iz koje je činjenica ili zaključak preuzet.
- ❖ U tekstu se koristi harvardski sustav referiranja: u zagrade se upiše prezime autora (ili više njih) te godinu izdanja časopisa ili knjige (bez točke iza godine) iz koje su preuzeti podaci
- ❖ Primjerice (Stražičić, 1987), ili (Crkvenčić i Malić, 1988), ili (Perica i dr., 2001)
- ❖ Ako se koristi citat iz nekog djela, onda uz prezime i godinu treba pisati i stranicu, primjerice (Stražičić, 1987: 43), ili (Crkvenčić i Malić, 1988: 122), ili (Perica i dr., 2001:67)
- ❖ Kada se koristi internetski izvor podataka onda se u zagrade stavlja uputa na cjelovitu referencu kraticom URL (od *uniform resource locator*) i pridavanjem njenog rednog broja (npr. URL1), a u popisu internetskih izvora podataka daje se cjelovita adresa mrežne stranice s koje je podatak preuzet
- ❖ Glavno poglavlje bi trebalo sadržavati oko 5 kartica teksta (obuhvat nije strogo definiran, a ovisi o samoj temi rada te o uputama mentora)

3. Zaključak

- ❖ U zaključku se na 1 kartici teksta iznose glavni rezultati rada s osobnim komentarom
- ❖ Zaključak se treba temeljiti na rezultatima rada i trebao bi biti potpuno samostalan.

- ❖ U zaključku se ne smiju iznositi činjenice ili generalizacije kojih nema u glavnom poglavlju seminarskog rada.
- ❖ U zaključku se ne navode reference

4. Izvori

- ❖ Navode se
 - kartografski izvori
 - statističke publikacije
 - izvorni povijesni dokumenti
- ❖ Navode se samo oni izvori koje ste doista koristili, a ne i oni koje su koristili autori članaka i knjiga koje ste čitali

5. Literatura

- ❖ Obavezan je cjelovit popis korištene literature bez dodataka bibliografskih jedinica koje niste koristili (kako bi popis bio veći i znanstveno "teži")
- ❖ Trebaju biti navedene sve bibliografske jedinice koje su referirane u tekstu i obrnuto – u tekstu trebaju biti referirane one jedinice koje se nalaze i u popisu literature
- ❖ Literatura se citira po točno određenom i jedinstvenom kriteriju – najčešće po harvardskom sustavu ili Chicago Manual Styleu (ili njihovim inačicama)
- ❖ Kada se navodi literatura potrebno je navesti:
 - prezime i ime (inicijal imena) autora članka ili knjige,
 - godinu izdanja u zagradama,
 - naslov članka ili naslov knjige,
 - naslov časopisa (ili zbornika, ili enciklopedije) u kojem je članak objavljen,
 - broj časopisa (ili druge periodične ili višesveščane publikacije),
 - izdavač(i) knjige
 - mjesto izdanja te
 - stranice članka.

Primjeri citiranja literature

a) jedan autor znanstvenog članka:

Stražičić, N. (1987): Prirodno-geografske značajke kao poticajni i ograničavajući faktor razvoja jadranskih otoka, *Pomorski zbornik*, 25: 39-55.

b) dva autora knjige (ili članka):

Crkvenčić, I., Malić, A. (1988): *Agrarna geografija*, Školska knjiga, Zagreb.

c) tri autora članka:

Perica, D., Marjanac, T. i Mrak, I. (2001): Vrste grižina i njihov nastanak na području Velebita, *Acta Geographica Croatica*, 34: 31-58.

d) Citiranje članka u enciklopediji

Makjanić, B. (1976): Jadransko more – Klima, *Pomorska enciklopedija* 3, JLZ, Zagreb, 201-207.

e) Citiranje poglavlja u knjizi ili članka u zborniku radova

Miletić-Drder, M. (2005): *Atlas jadranske obale C. F. Beautemps-Beaupréa*, u: Pet stoljeća geografskih i pomorskih karata Hrvatske, ur. D. Novak, M. Lapaine i D. Mlinarić, Školska knjiga, Zagreb, 391-407.

f) Kada se preuzima neki podatak s interneta u tekstu se takav izvor (web adresa) referira kraticom URL (od *uniform resource locator*) i pridavanjem njenog rednog broja (npr. URL1, URL2 ...). U popisu literature iza kratice URL navodi se cijela web adresa s datumom preuzimanja podataka

Npr. URL1 http://imagine.gsfc.nasa.gov/docs/ask_astro/answers/970401c.html, 10. 03. 2009.

g) Kada je poznat autor i naslov teksta objavljenog na nekoj web stranici onda se takav tekst referira kao i bilo koji tiskani izvori podataka, a u zagrade se piše web lokacija s datumom preuzimanja teksta

Npr. Cvitanović, M. (2008.): Etnički identiteti: crtica iz kolonijalnog života u Africi, *www.geografija.hr* (<http://geografija.sabirnica.net/clanci/1433/etnicki-identiteti-crtica-iz-kolonijalnog-zivota-u-africi>, 10. 03. 2009.)

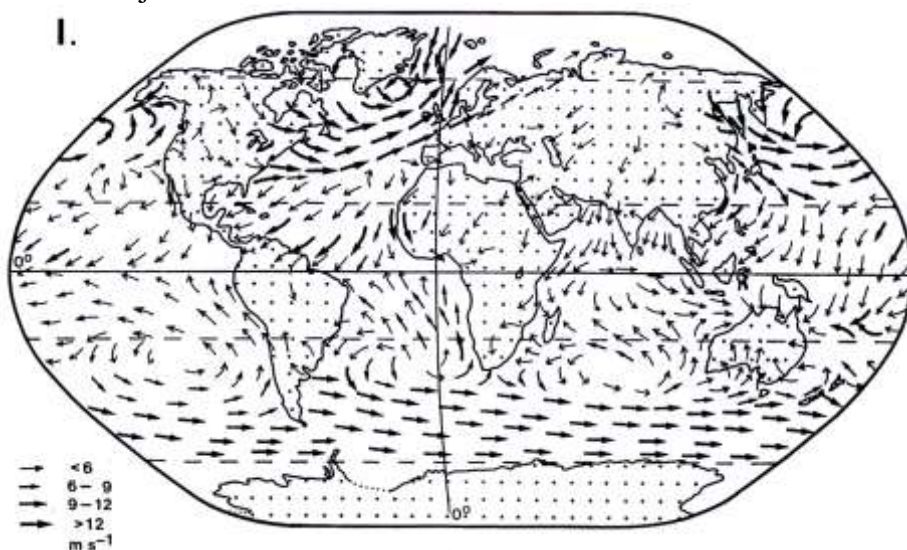
B) VAŽNIJE ODREDNICE TEHNIČKOG UREĐENJA RADA

1. Kartica teksta

- ❖ Rad se piše jednostranično na papiru formata A4. Osnovna jedinica veličine rada je *kartica teksta*.
- ❖ U tipografskome smislu kartica teksta je šesnaesti dio autorskoga arka, a arak se sastoji od 30.000 grafičkih znakova bez obzira na bjeline između znakova i prazne prostore na početku i završetku retka, naslove svih vrsta, potpise ispod slika, bilješke, formule i sl.
- ❖ Dakle, jedna grafička kartica trebala bi se sastojati od **1875** znakovnih mjesta, pri čemu se u praksi radi lakšega računanja uzima brojka od **1800** znakovnih mjesta.
- ❖ Pojednostavnjeno, kartica teksta je jedna stranica teksta ispisana na računalu u Times New Romanu (CE) s veličinom slova 12 te proredom (razmakom između redova) veličine 1.5

2. Grafički prilozi

- ❖ Naslovi grafičkih priloga (karte, fotografije, dijagrami i sl.) pišu se **ispod** istih uz navođenje izvora ako ih nije izradio autor rada. Naslovi su poravnati obostrano. Izvori se pišu ispod naslova, također poravnati obostrano
- ❖ U tekstu se poziva na dotični prilog (slično referiranju na neki izvor podataka), koji je povezan s nekom činjenicom ili zaključkom u vezi s grafičkim prilogom, npr. (Sl. 21).
- ❖ U radu trebaju biti zastupljeni većinom originalni grafički prilozi (osim ako to nije moguće zbog teme rada, npr. pri obradi starih karata)
- ❖ Pri određivanju veličine grafičkog priloga treba razmotriti sljedeće uvjete
 - namjena grafičkog priloga (zornost, dokumentarnost, preglednost i dr.)
 - veličina papira formata A4 (iznimno maksimalno do formata A3)
 - razlučivosti/čitljivosti (optimalno 300 dpi)
 - estetika
- ❖ Primjer:

Slika 1. Geografska raspodjela vjetrova s obzirom na smjer i prosječnu brzinu u siječnju (Šegota i Filipčić, 1996: 133)

3. Tablice

- ❖ Naslovi tablica pišu se **iznad** dotične tablice. Slično kao i kod grafičkih priloga u tekstu se navodi dotična tablica u zagradama, npr. (Tabl. 3).
- ❖ Ispod tablice potrebno je navesti izvore prema kojima je tablica sastavljena ili iz kojega je tablica preuzeta (obično manjim slovima, npr. veličine 11 ili 10).
- ❖ Ako tablica prelazi s jedne na drugu stranicu valja ponoviti naslovni redak tablice (u izborniku odabrati opciju *Table Properties*, zatim *Row i*, na kraju odabrati *Repeat as header row at the top of each page*)
- ❖ Ispod tablice se, po potrebi, daju i neka objašnjenja.
- ❖ Primjer:

Tablica 1. Najmnogoljudnije zemlje svijeta

DRŽAVA	BROJ STANOVNIKA (U MILIJUNIMA)	
	2000.	2005.
1.	2.	3.
Kina (bez Hong Konga i Macaoa)	1 275,215	1 322,273
Hong Kong	6,807	7,182
Macao	0,450	0,472
Indija	1 016,938	1 096,917
SAD	285,003	300,038
Indonezija	211,559	225,313
Brazil	171,796	182,798
Pakistan	142,654	161,151
Bangladeš	137,952	152,593
Ruska Federacija	145,612	141,553
Nigerija	114,746	130,236
Japan	127,034	127,914
Meksiko	98,933	106,385

Izvor: *United Nations Population Division*, 21. 10. 2004.

Napomena vezana uz grafičke priloge i tablice

- ❖ Iste podatke nije potrebno prikazivati u tablici i na dijagramu. Dijagram je bolji kada se neka tema izlaže usmeno uz pomoć multimedija (npr. Power Point Presentation), dok je tekst seminara bolje argumentirati tabličnim pregledom relevantnih podataka
- ❖ Nije potrebno detaljno opisivati sadržaj tablice ili dijagrama u tekstu.
- ❖ Uloga tabličnih pregleda brojčanih podataka i prikaza dijagramom je zorno prikazati kvantitativno kretanje neke pojave u vremenu (godišnji hod temperature zraka ili kretanje broja stanovnika i sl.) ili slikovito ukazati na neke brojčane odnose (npr. strukturni krug udjela zaposlenih u pojedinim sektorima djelatnosti)
- ❖ U tekstu se ne opisuje grafički prikaz ili tablica već prostorna pojava, proces, struktura i sl. Dakle, nije dobro pisati, primjerice, *kao što se vidi na dijagramu broj stanovnika hrvatskih otoka postupno se smanjuje*. Depopulacija nije pojava koja je uvjetovana izgledom linijskog dijagrama, već se tim dijagramom slikovito prikazuje kvantitativno obilježje te pojave.
- ❖ Također, nije dobro pisati, primjerice, *...u tablici 3. vidi se da je Hrvatsku tijekom druge polovice 20. st. zahvatio intenzivan proces deagrarizacije...* i pri tome u tekstu ponavljati brojeve iz tablice. Naime, tablica omogućuje detaljan uvid u kvantitativne

pokazatelje, a u tekstu se donose objašnjenje, rasprava i zaključak izvedeni na temelju tih brojčanih pokazatelja.

C) NAJČEŠĆE PRAVOPISNE I GRAMATIČKE GREŠKE

1. Opće napomene

- ❖ Pri pisanju seminara neke se greške učestalo ponavljaju, unatoč potrebi poznavanja osnove gramatike i pravopisa hrvatskoga jezika
- ❖ U slučaju nedoumica obvezno je koristiti neki od aktualnih pravopisa (u pravilu s pravopisnim rječnikom) kao i gramatiku hrvatskog jezika
- ❖ Kad se nedoumica odnosi na neki manje poznati ili nepoznati pojam objašnjenje treba potražiti u rječniku stranih riječi, rječniku određenog stranog jezika ili u enciklopediji (ili leksikonu)

2. Pridjevi izvedeni iz leksičkih homonima (riječi istog oblika, a različitog značenja)

- ❖ Pridjevi se, ako nisu dio toponima ili naziva ustanove te ako nisu na samom početku rečenice pišu malim slovom
- ❖ U slučaju leksičkih homonima (riječi istog oblika, a različitog značenja) razlika je između pridjeva izvedenih od apelativa (opće imenice) i pridjeva izvedenih iz toponima (geografskih imena) koji je proistekao iz tog apelativa
- ❖ Npr. Rijeka – riječki; rijeka – riječni
- ❖ Dugi otok – dugootočki; otok – otočni

3. Slične riječi različitog značenja: *sljedeći* – *slijedeći*

- ❖ riječ *slijedeći* je glagolski prilog sadašnji
Npr. *Slijedeći njegov trag i ona je pronašla izlaz iz šume.*
- ❖ riječ *sljedeći* je pridjev
Npr. *On je bio sljedeća žrtva nesporazuma.*

4. Tautologija

- ❖ Potrebno je izbjegavati tautologiju (ili pleonazam) – ponavljanje istog, suvišno ponavljanje riječi. Isto tako, nije potrebno udvostručavati umanjnice i uvećanice.
- ❖ Primjeri:
 - slatki šećer – treba pisati *šećer*
 - mali potočić – treba pisati *potočić* (ili *mali potok*)
 - vremensko razdoblje – treba pisati *razdoblje*

5. Vremenske odrednice

- ❖ Kada je poznat vremenski raspon neke pojave ili nekog događanja, onda se piše od ... do ... ili se između godina umeće crtica.
- ❖ Nikako se ne smiju kombinirati te dvije mogućnosti.
- ❖ Primjer
 - Nije ispravno pisati Drugi svjetski rat trajao je od 1939. – 1945.

- Ispravno je napisati *Drugi svjetski rat trajao je od 1939. do 1945.*

6. Hrvatske i strane riječi, internacionalizmi

- ❖ Općenito, potrebno je pridavati prednost hrvatskim riječima nad stranim riječima, pa i nad internacionalizmima
- ❖ Primjeri
 - postignut je deal – treba pisati *postignut je dogovor*
 - živio je u periodu srednjeg vijeka – treba pisati *živio je u razdoblju srednjeg vijeka*
 - Zadar je centar Zadarske županije – treba pisati *Zadar je središte Zadarske županije*
 - geografska pozicija – treba pisati *geografski položaj*
- ❖ Kada se ne može ili ne želi koristiti hrvatska riječ već se u tekst izravno preuzima strana riječ takvu riječ treba staviti u kurziv
- ❖ Kada se uz hrvatsku riječ želi napisati i strana riječ takvu riječ treba staviti unutar zagrada i ispisati kurzivom
- ❖ Potrebno je pridavati prednost hrvatskim riječima nad riječima iz srodnih jezika. Srodne jezike, npr. srpski jezik treba uvažavati kao službeni jezik u Republici Srbiji te kao jezik srpske nacionalne manjine u Srbiji susjednim državama. Međutim, u Hrvatskoj se piše službenim jezikom Republike Hrvatske, a to je hrvatski jezik (Čl. 12. Ustava Republike Hrvatske: *U Republici Hrvatskoj u službenoj je uporabi hrvatski jezik i latinično pismo.*).
- ❖ Primjeri razlika leksika i sintakse između hrvatskoga i srpskog jezika:

Hrvatski	Srpski
postupno	postepeno
stuba	stepenica
planet	planeta
vjerojatno	vjerovatno
treba poslati	treba da pošalje
je li razumio?	da li je razumio?

7. Glagolska vremena i rod

- ❖ Kada se piše o nekoj prošloj radnji onda se kao kategorija vremena koristi prošlost, a primjenjuje se perfekt ili pluskvamperfekt, a nikako prezent i futur.
- ❖ Primjeri
 - *Julije Cezar ubijen je na martovske ide 44. god. pr. Kr.*, a ne *Julije Cezar bit će ubijen na martovske ide 44. pr. Kr.*
- ❖ U radu treba izbjegavati prvo lice množine za rečenice u kojima je to samo stilska figura
- ❖ Primjeri
 - *Na Islandu se nalazi nekoliko aktivnih vulkana*, a ne *Na Islandu imamo nekoliko aktivnih vulkana*
 - *Kvartar se dijeli na pleistocen i holocen*, a ne *Kvartar dijelimo na pleistocen i holocen*

- *Na Ugljanu se razlikuje nekoliko tipova gospodarenja prostorom, a ne Na Ugljanu možemo razlikovati nekoliko tipova gospodarenja prostorom*

8. Zgrade, crtice i spojnice

- ❖ Ne ostavlja se razmak između zagrada i teksta unutar zagrada
- ❖ Primjeri
 - *vikinški (normanski) brodovi, a ne vikinški (normanski) brodovi*
- ❖ Treba razlikovati spojnicu (koja se piše pri složenicama) koja se odvaja razmakom od riječi koje povezuje, od crtice koja se **odvaja** od riječi (brojevi) koje se nalaze ispred i iza
- ❖ Primjeri
 - društveno-gospodarski, a ne društveno – gospodarski
 - Tridesetogodišnji rat (1618. – 1648.), a ne Tridesetogodišnji rat (1618.-1648.)
 - *Rim – glavni grad Italije, a ne Rim-glavni grad Italije*

9. Pisanje višeznamenkastih i decimalnih brojeva

- ❖ Pri pisanju višeznamenkastih brojeva (desettisućice i drugi) treba odvajati tisućice od stotica, i to razmakom ili točkom
- ❖ Da se višeznamenkasti broj ne bi dijelio u dva retka razmak je potrebno ispisati istodobnim pristiskom na tipke *Control*, *Shift* i *Space*
- ❖ Decimalne vrijednosti se od cijelih brojeva dijele *zarezom*, a ne *točkom*. Točkom se decimalne vrijednosti od cijelih brojeva odvajaju u engleskom jeziku.
- ❖ Npr. hrv. 1.500,00
- ❖ Npr. eng. 1,500.00
- ❖ Mjerilo karte piše se tako da nema razmaka između broja 1, znaka dijeljenja i modula mjerila, s time da se tisućice u modulu mjerila odvajaju razmakom ili točkom; primjerice 1:25 000 ili 1:25.000

10. Deklinacija stranih osobnih i geografskih imena i tvorba pridjeva od tih imena

- ❖ Osobna i geografska strana imena dekliniraju se prema pravilima hrvatskog jezika (bez spojnice uz sufikse).
- ❖ Primjeri
 - New York, New Yorka, New Yorku itd.
 - Ludwig van Beethoven, Ludwiga van Beethovena, van Beethovenova simfonija i dr.
- ❖ Pridjev na *-ski* od stranog imena izvodi se izvorno do morfemske granice:
- ❖ Primjeri
 - *münchenski* (od München), *newyorški* (od New York) i dr.
- ❖ Dopušteno je koristiti i posve pohrvaćene oblike.
- ❖ Primjeri
 - *njujorški* (od New York), *grinički* (od Greenwich) i dr.